
ЯК ПОКВАПИТИ ЛЮДОВІКА

Одного суботнього вечора Енн Ширлі затишно вместила-ся в кріслі біля вікна вітальні Теодори Дікс, мрійливо дивлячись удалечінь, на чарівні світи поза пагорбами, залитими призахідним сонцем. Два тижні своїх канікул Енн провела в Прихистку Луни – літньому домі пана та пані Ірвінгів, – звідки часто приходила до старого обійстя Діксів на балачку з Теодорою. Того вечора вони вже погомоніли, і тепер в уяві дівчина захоплено зводила свій повітряний замок. Витонченою голівкою в короні темно-рудих кіс Енн притулилася до віконної рами, і сірі очі її яскрили, мов місячні промені на поверхні тінистих ставків.

Довгою стежкою до будинку надходив Людовік Спід. Він був іще далеченько, та Енн упізнала його відразу. Іншого такого чоловіка не знайти в усьому Центральному Графтоні: високого, ледь сутулого, із плавними, мірними рухами. Особистість Людовіка відчувалася в кожному його жесті.

Енн отямилася від замрії й подумала, що зараз тактовно буде піти. Людовік упадав за Теодорою. Весь Графтон знав про це, а коли хто й лишався необізнаним, то аж ніяк не тому, що не встиг довідатися. Уже п'ятнадцять років, завжди неквапно й задумливо, Людовік ходив цією стежкою до Теодори!

Енн підвелася, струнка, романтична і юна, – але Теодора, практична та повновида жінка середнього віку, озвалася до неї з лукавинкою в очах:

– Не поспішай, дитино. Сядь, і поговорімо. Ти побачила, що сюди йде Людовік і, мабуть, подумала, що будеш

зайвою. Та це не так. Людовік любить товариство, і я також. Це пожвавлює розмову. Коли чоловік заходить у гості так часто й так регулярно – двічі на тиждень упродовж п'ятнадцяти років – краще мати собі співрозмовників.

Говорячи про Людовіка, Теодора ніколи не манірилася. Не соромилася розмовляти про нього та мляве його залицяння. Здавалося, все це її потішає.

Отож Енн знову сіла. Удвох із Теодорою вони дивилися, як чимчикує Людовік, спокійно оглядаючи зелені конюшині луки та сині вигини річки в туманній долині.

Енн дивилася на погідне, правильно окреслене обличчя Теодори й намагалася уявити, що відчувала б вона сама, дожидаючи немолодого вже милого, який, очевидно, надто зволікає з рішенням. Проте навіть її уява не впоралася з таким завданням.

«Хай там що, – роздратовано міркувала Енн, – якби це я хотіла бути з ним, то вже надумала б, як поквапити його. Людовік *Спід**! Яке напрочуд недоречне прізвище! Для такої людини – це ж пастка й омана».

Невдовзі Людовік уже підійшов до будинку, але так довго стояв на порозі, меланхолійно вдивляючись у зарості вишневого саду, що Теодора зрештою вийшла й відчинила двері ще до того, як він постукав. Вона провела Людовіка до вітальні, скорчивши Енн кумедну гримасу з-понад його плеча.

Людовік приязно всміхнувся до Енн. Вона йому подобалася; крім неї, Людовік не мав знайомих дівчат, бо взагалі унікав їхнього товариства, у якому почувався ніяково й не доладно. Проте Енн приятелювала з різними людьми, і хай як недовго тривало її знайомство з Людовіком і Теодорою, обоє вони вважали панну Ширлі своєю давньою подругою.

Людовік Спід був високий і трохи незграбний, але незмінна стриманість додавала його рисам пихатості, якої, утім, було не знати в манерах цього чоловіка. Він мав довгі

* Прізвище Спід (Speed) у перекладі з англійської означає «швидкий».

лискучі каштанові вуса й вузьку клинцювату борідку – така форма вважалася ексцентричною в Графтоні, де чоловіки голилися гладенько або ж ходили з лапатими бородами. У синій глибині його привітних, мрійливих очей відчувалася меланхолія.

Людовік сів у старе м'яке крісло, що колись належало батькові Теодори. Він завжди сідав там, і Енн зауважила, що крісло вже набуло його обрисів.

Аж ось у вітальні зажебоніла весела розмова. Людовік був добрим співбесідником, якщо тільки мав із ким розговоритися. Начитаний, він незрідка дивував Енн обізнаністю щодо світових подій, хоча до Графтона долинав хіба що відгомін великих новин. Подобалося йому й дискутувати з Теодорою на релігійні теми. Панна Дікс не цікавилася політикою та історичними процесами, але читала все, що стосувалося церкви та віри. Тому, коли Людовік і Теодора завели дружню суперечку про Християнську науку*, Енн зрозуміла, що більше не зможе нічим прислужитися, а її товариства не бракуватиме ні гостеві, ні господині.

– Час зірок та прощань на добраніч, – сказала вона й тихенько пішла.

Проте коли будинок зник з очей, Енн мусила зупинитися й відсміятися на зеленій луці, усіяній біло-золотими зірочками стокроток. Віяв легкий духмяний вітерець. Енн прихилилася до білої берізки й сміялася щиро, дзвінко, як то їй кортіло зробити щоразу, думаючи про Людовіка й Теодору. Молода й нетерпляча, Енн уважала ці залицяння дуже кумедними. Людовік їй подобався, та все ж коли-не-коли драгував.

---

* Християнська наука – учення, засноване Мері-Бейкер Едді 1866 року. Ґрунтується на переконанні, що будь-яка хвороба – омана, зцілитися від якої можна за допомогою самої лише молитви, а зло – це облуда смертного розуму, тоді як насправді його не існує. Священними текстами Християнської науки є Біблія та праця Мері-Бейкер Едді «Наука та здоров'я із ключем до Святого Письма», видана 1875 року.

– Милий великий телепень! – промовила вона вголос. – На світі ще не було таких зворушливих дурнів. Він точнісінько мов крокодил у старому віршику: той не хотів ні плисти, ні лежати, і весь час пірнав або виринав.

Два дні потому Енн знову прийшла до Діксів. Вони з Теодорою заговорили про Людовіка. Теодора, невтомна душа, захоплювалася ще й вишуканим рукоділлям, отож у цю мить її пухкі лагідні пальці виплітали найтоншу мереживну круглу серветку. Енн відхилилася на спинку крісла-гойдалки, склавши тендітні руки на колінах, і спостерігала за Теодорою. Вона розуміла, що та обдарована величною вродою римської богині Юнони: пишне біле тіло, виразні, неначе різьблені, риси обличчя, великі карі очі під важкими повіками. Коли Теодора не всміхалася, вигляд у неї був дуже поважний. Не дивно, що її врода викликала в Людовіка священний трепет.

– Ви з Людовіком весь вечір у суботу говорили про Християнську науку? – спитала Енн, і Теодора засяяла усмішкою.

– Навіть посперечалися. Принаймні я. Людовік ніколи цього не робить. Сваритися з ним – то все одно, що повітря батожити. Не люблю я змагатися з тими, хто не захищається.

– Теодоро, – вкражливо почала Енн, – я буду допитливою та безцеремонною. Можете присадити мене, якщо забажаєте. Чому ви з Людовіком не поберетеся?

– Думаю, Енн, що графтонців це вже віддавна цікавить, – засміялася Теодора. – Що ж, я не маю нічого супроти шлюбу з Людовіком. Бачиш, яка я відверта? Але вийти заміж не так і просто: для цього треба, щоб чоловік попросив твоєї руки. А Людовік ніколи мені не освідчувався.

– Він соромиться? – не вгавала Енн. Позаяк панна Дікс у доброму гуморі, треба все з'ясувати щодо цих незбагнених стосунків.

Теодора випустила роботу з рук, замислено оглядаючи буяння літа на зелених схилах.

– Не в тому річ. Людовік не з полохливих. Просто така в нього вдача – достоту спідівська. У їхній родині всі дуже довго зважують рішення. Роками щось обмірковують, а не роблять. Так звикають до цього, що вже й наважитися не можуть, як-от старий Олдер Спід. Той постійно обіцяв поїхати до Англії, перевідати брата, і не поїхав, хоча йому нічого й не заважало. Вони не ледачі, ні – просто живуть неквапливо.

– А в Людовіка – важка форма спідизму, – припустила Енн.

– Саме так. Він ніколи не поспішає. Шість років уже наміряється пофарбувати будинок: радиться зі мною за найменшої нагоди, вибирає кольори – і на тому все. Він упадає за мною й хоче освідчитися. Питання хіба в тім, чи станеться це колись?

– Чому ж ви не поквапите його? – нетерпляче спитала Енн.

– Якщо Людовіка й можна поквапити, то я не здатна на це, – засміялася Теодора, знов беручись до роботи. – Я надто боязка. Це правда, хай як кумедно чути таке від жінки моєї статури й віку. Хоча інакше жоден Спід не зважить на шлюб. Одна моя кузина вийшла була за Людовікового брата. Авжеж, вона не сама попросила його руки, та ніде правди діти, Енн, – до цього вже замалим не дійшло. Я так не можу. Одного разу я спробувала – коли зрозуміла, що починаю в'янути, а інші дівчата, мої однолітки, вже повиходили заміж. Я спробувала натякнути Людовікові. Але слова застрягли в горлі. А тепер мені байдуже. Якщо не зможу стати пані Спід, не перебравши ініціативи на себе, то довіку лишуся панною Дікс. Знаєш, Людовік не усвідомлює нашого віку: досі вважає, що ми – безтурботні молоді люди, і попереду в нас море часу. Типова помилка Спідів. Вони до самої смерті так і не розуміють, що прожили життя.

– Ви ж любите Людовіка, правда? – запитала Енн, відчувши нотку гіркоти в Теодориних парадоксах.

– Звісно, – відверто мовила Теодора, не бажаючи соромитися такого очевидного факту. – Люблю й знаю, що йому потрібна турбота. Він занедбав себе – у нього неохайний вигляд. Ти й сама бачиш. Ця його стара тітонька сяк-так дає раду з господарством, але не дбає про нього самого. А в його віці чоловікам уже треба, щоб їх доглядали й бавили, як дітей. Я самотня тут, Людовік – там... це смішно, еге ж? Не дивно, що наша історія перетворилася на заяложений графтонський жарт. Бачить Бог, я й сама не раз кепкувала з неї. Іноді мені кортить викликати в Людовіка ревності: можливо, це підштовхне його до рішучого кроку. Але я не вмію фліртувати, та якби й уміла, для мене тут немає жодного кавалера. Усі пов'язують моє ім'я з Людовіком: ніхто й не подумає стати йому на заваді.

– Теодоро! – вигукнула Енн. – Я знаю, що нам робити!

– І що ж? – поцікавилася Теодора.

Енн виклала їй свій план. Спершу Теодора сміялася та віднікувалася, але врешті-решт із деякою осторогою поступилася перед завзяттям Енн.

– Спробуй, – покірно згодилася вона. – Якщо Людовік розгнівається й покине мене, це буде найбільше горе в моєму житті. Але де відвага, там і щастя. Та й справа заходу варта. І, коли вже на те, я втомилася від його зволікань.

Сповнена радісного трепету, Енн повернулася до Прихистку Луни. Відшукала Арнольда Шермана й розповіла йому, що робити. Пан Шерман слухав і сміявся. То був літній удівець, близький друг Ірвінгів, що залюбки гостював у них на Острові Принца Едварда. Він міг похвалитися зрілою вродою й молодечою вдачею, тож радо пристав на затію Енн. Пан Шерман тішився, уявляючи, як вони квапитимуть Людовіка Спіда, і знав, що Теодора Дікс добре зіграє свою роль. Хай що з того вийде, а нудною ця комедія не буде.

У четвер увечері, опісля молитовного зібрання, завіса піднялася, і розпочався перший акт. Люди юрмилися коло церкви; сявав яскравий місяць, тож усе було добре видно. Арнольд

Шерман стояв на сходах біля дверей, а Людовік Спід звично схилився на ріг цвинтарної огорожі, як робив уже багато років. Молоді хлопчаки подейкували, буцімто він там давно всю фарбу стер. Людовік не розумів, нащо йому стовбичити на ганку: адже Теодора, як завжди, вийде, а він її наздожене.

Але не так сталося, як гадалося нині: Теодора вийшла на ганок, і темні обриси її статечної фігури чітко видніли в яскравому світлі церковного ліхтаря. Арнольд Шерман запитав, чи може провести її додому. Теодора спокійно взяла його попід руку, і вдвох вони проминули ошелешеного Людовіка, який безпорадно дивився їм услід, мовби не вірячи власним очам.

Кілька хвилин він стояв, ошелешений, а потім пішов назирці за своєю милою вітрогонкою та її новим кавалером. Хлопці й безтурботні молодики юрбою рушили слідом за ним, сподіваючись якоїсь дивовижі, але були розчаровані. Людовік рішучим кроком наздогнав Теодору й Арнольда Шермана, а тоді боязко прилаштувався за ними.

Навряд чи Теодора тішилася цій прогулянці, хоча Арнольд Шерман докладав усіх можливих зусиль, щоб розвеселити її. Серце панни Дікс тужило за Людовіком, що його човгання вона чула в себе за спиною. Теодора боялася, що вчинила занадто жорстоко, проте вороття не було. Вона переконувала себе, що робить це задля його ж добра, і всю увагу присвячувала розмові з Арнольдом Шерманом. Сердешний зневажений Людовік чув усе, тихенько тюпаючи позаду, і, якби Теодора знала, яку гірку чашу підносить йому до вуст, то нізащо не зважилася б на таке, хай із найкращими намірами.

Коли Теодора з Арнольдом повернули до хвіртки Діксів, Людовік змушений був зупинитися. Теодора озирнулася й побачила, що він непорушно стоїть на дорозі. Постать нещасного Людовіка зринала в її думках аж до ранку; назавтра Теодора ледь не зіпсувала всю затію, бо вже готова була поступитися передчасно – проте на відвазі її підтримала Енн.

Людовік стояв собі, мовби не чуючи глузливих прикладок зграйки хлопчаків, аж поки Теодора та його суперник

не зникли з очей за ялинами, стежка поміж яких вела до її будинку. Потім він розвернувся й подався геть, але не звичною повільною ходою, а розгонистими нервовими кроками, що виявляли внутрішнє його сум'яття.

Людовік був сам не свій. Якби раптово настав кінець світу чи лінива звивиста річка Графтон потекла схилом угору, це не вразило б його так, як сьогоднішня подія. П'ятнадцять років він проводжав Теодору додому після церковних зібрань; аж ось цей літній чужинець, із усією своєю «американською» пещеністю, спокійно веде її прямісінько в нього під носом! Ба гірше – найдошкульніше – те, що Теодора пішла з ним охоче, навіть раділа його товариству. Миролобна Людовікова душа скипіла праведним гнівом.

Він зупинився біля хвіртки й оглянув свій дім, захований між беріз оддалік від дороги. Руйнівний вплив дощів та вітрів помітно було навіть у світлі місяця. Людовік подумав про «пишний маєток у Бостоні», який, за чутками, належав Арнольду Шерману, і нервово потер підборіддя засмаглими пальцями. Потім він стиснув кулак і вперіщив по стовпчику хвіртки.

– Нехай Теодора не думає так мене кидати, після п'ятнадцяти років дружби, – проголосив він. – Мені є, що про це сказати – а до Арнольда Шермана мені байдуже. Зухвалий цуцик!

Наступного ранку Людовік поїхав у Кармоді й найняв там Джошуа Пая – пофарбувати будинок. Того ж вечора він подався до Теодори, хоч зазвичай приходив на розмову по суботах.

Арнольд Шерман був уже там, уместившись в улюбленому Людовіковому кріслі. Людовіку ж довелося сісти в нове плетене крісло-гойдалку, де він і здавався, і почувався жалюгідним та недоречним.

Якщо Теодора й ніяковіла в цій ситуації, то трималася бездоганно. Неперевершено гарна, вона, як завважив Людовік, наділа одну зі своїх найкращих шовкових суконь. Він скрушно думав про те, чи зробила вона це навмисне, очікуючи візиту його суперника. Для *нього* вона ніколи не

вбирала шовкових суконь. Людовік завжди був найсумирнішим і найпоступливішим зі смертних, проте в цю мить, мовчки слухаючи блискучі оповіді Арнольда Шермана, він прагнув помсти.

– Шкода, що ти не бачила, як він супився, – переказувала наступного дня Теодора вдоволеній Енн. – Хай це ганебно з мого боку, але я зраділа. Мені було страшно, що Людовік образиться й не прийде. Та позаяк він ображається *тут*, я можу не хвилюватися. Але йому, сердешному, справді погано. Учора я аж нетямилася від жалю. Людовік хотів пересидіти пана Шермана, проте йому не вдалося. А потім він квапливо пішов додому із геть сумним виразом. О, так, він *квапився*.

У неділю Арнольд Шерман привів Теодору до церкви, та ще й усівся поруч із нею. Коли вони зайшли, Людовік Спід зненацька підскочив зі своєї лави біля хорів. Він тут-таки сів на місце, але парафіяни бачили, що сталося, і того вечора вздовж обох берегів річки Графтон усі захоплено обговорювали цю драматичну подію.

– Так, коли пастор зачитував текст із Біблії, він підхопився, немов ужалений, – розповідала Людовікова кузина, Лорелла Спід, присутня на службі, своїй сестрі, якої там не було. – Лице його пополотніло, а очі вергали блискавки. Я ще ніколи так не хвилювалася! Думала, що Людовік кине́ться на них. Але він лише зітхнув і знову сів на місце. Не знаю, чи Теодора помітила це. Вона здавалася спокійною та байдужою.

Теодора не помітила Людовіка, проте байдужість і спокій її були тільки вдаваними – насправді вона потерпала й страшенно карталася. Вона не могла завадити Арнольду Шерману супроводити себе до церкви, але вважала, що все зайшло надто далеко. Самотні графтонці не ходили до церкви разом і не сідали поруч, якщо тільки не мали наміру заручитися. Що, як це не пробудить Людовіка, а навпаки – отруїть зневірою? Теодора гнітилася цілу службу, не розбираючи жодного слова із проповіді.